

Φ. ΔΣΑΡΓΙΩΤΗ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ
ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΤΑΦΩΤΗ
106, ΟΔΟΣ ΜΟΣΚΕ ΑΤΤΑΡΙΝ, 106

1942

Φ. ΑΣΑΡΓΙΩΤΗ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ
ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΤΑΦΩΤΗ
108, ΟΔΟΣ ΜΟΣΚΕ ΑΤΤΑΡΙΝ, 106

1942

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν
σφραγίδα τοῦ ἐκδότου

1. Ἡ Πεντηκοστή

Πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα οἱ Ἑβραῖοι ἐώρταζαν τὴν λεγομένην Πεντηκοστήν, ὡς εὐχετήριον ἡμέραν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς καὶ τὸν θερισμὸν καὶ ὡς ἀνάμνησιν τοῦ, ὅτι οἱ πρόγονοὶ τῶν εἶχον ζῆσει τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπὸ τὰς σκηνάς.

Κατὰ τὴν πεντηκοστὴν λοιπὸν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου εὐρίσκοντο συνηθροισμένοι εἰς μίαν οἰκίαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ προσηύχοντο, αἴφνης ἠκούσθη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν μία βοή καὶ συγχρόνως γλώσσαι πυρὸς ἐφέροντο εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν. Τότε ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἐπληρώθησαν Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἤρχισαν νὰ λαλοῦν διάφορους γλώσσας.

Ὅταν εἶδον τοῦτο οἱ κάτοικοι τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεπλάγησαν καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσουν, πῶς οἱ ἀγράμματοι ἐκεῖνοι Γαλιλαῖοι ἔγιναν αἰφνιδίως σοφοὶ ἄνδρες καὶ ἐλάλουν τόσας γλώσσας.

Τότε ὁ Πέτρος ἐξήγησε εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐφώτισεν αὐτούς, συνεβούλευσε δὲ τοὺς Ἰουδαίους νὰ μεταννοήσουν καὶ νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ὁμιλία ἐκείνη τοῦ Πέτρου ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν, τρεῖς δὲ χιλιάδες Ἰουδαῖοι ἔγιναν χριστιανοὶ καὶ ἀπετέλεσαν τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος 50 ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα. ἡμέραν Κυριακὴν, ἡ δὲ ἑορτὴ αὕτη λέγεται Πεντηκοστή. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, τὴν Δευτέραν, ἐορτάζεται ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς— «Εὐλογητὸς εἰ, Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφος τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, φιλιάνθρωπε, δόξα Σοι».

Ἑρμηνεία τοῦ Ἀπολυτικίου.— «Εὐλογητὸς εἶσαι, Χριστέ, ὁ

Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἔστειλες τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς τοὺς ἀλιεῖς, δηλαδὴ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἔκαμες αὐτοὺς πανσόφους, δι' αὐτῶν δὲ ἐνεθουσίασες τὴν ἀνθρωπότητα, ἣ ὁποία ἐδέχθη τὴν διδασκαλίαν σου. Δόξα εἰς Σέ, Φιλάνθρωπε».

2. Ἡ Πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Ἐ Βίος τῶν Πρώτων χριστιανῶν. Ἐκλογὴ Διακόνων.

Ἐ Πρῶτος Μάρτυς Στέφανος. Ἐ Φίλιππος.

Οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τότε ἤρχισαν τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας καὶ καθημερινῶς ἐβάπτιζον νέους χριστιανούς. Τοιοῦτοτρόπως ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία ἠϋξανε καταπληκτικῶς.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἠγαπῶντο ἀναμεταξύ των καὶ ἐβοήθει ὁ εἰς τὸν ἄλλον, προσήχοντο δὲ ὅλοι μαζὶ τακτικώτατα. Ὅσοι δὲ ἀπὸ αὐτοὺς εἶχον περιουσίαν, τὴν κατέθετον εἰς ἓν κοινὸν ταμεῖον καὶ ἀπὸ τὰ χρήματα αὐτὰ ἐβοήθουν τὰς πτωχὰς καὶ ὀρφανὰς οἰκογενείας.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ χριστιανοὶ ἐπολλαπλασιάζοντο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι ἤθελον νὰ ἀσχολοῦνται ἀποκλεικῶς μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, συνέστησαν εἰς τοὺς χριστιανούς νὰ ἐκλέξουν ἑπτὰ ἐκλεκτοὺς ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι νὰ φροντίζουν διὰ τὴν διανομὴν τῶν χρημάτων εἰς τὰς χήρας καὶ τὰς πτωχὰς οἰκογενείας. Τότε ἐξελέγησαν ἑπτὰ διάκονοι μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Στέφανος, ὁ ὁποῖος διεκρίνετο διὰ τὴν πίστην καὶ τὸν βεῖον ζῆλον του, καὶ ἀνέλαβον τὸ ἔργον τῆς συντηρήσεως τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν.

Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως ἐπειδὴ ἔβλεπον, ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπολλαπλασιάζοντο, ἤρχισαν νὰ ἀνησυχοῦν καὶ ἐκήρυξαν σφοδρὸν διωγμὸν κατ' αὐτῶν. Πρῶτον δὲ θῦμα τῶν διωγμῶν τούτων ἦτο ὁ Στέφανος.

Ἐ Στέφανος ἦτο ἄνθρωπος εὐσεβῆς καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐδίδασκε τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅλοι τὸν ἠγάπων καὶ τὸν ἐσέβοντο πολὺ.

Μίαν ἡμέραν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν συνέλαβον καὶ ἀφοῦ τὸν ἐβασάνισαν, τὸν ἐλιθοβόλησαν. Ἐ Στέφανος ὅμως ὑπέστη τὸ μαρτύριον μὲ θαναταστὴν ὑπομονὴν καί, ἐνῶ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἐλιθοβόλουν, αὐτὸς παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ τοὺς συγχωρήσῃ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Στέφανος εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε μαρτυ-

ρικὸν θάνατον διὰ τὸν χριστιανισμόν, λέγεται πρωτομάρτυς καὶ ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 27 Δεκεμβρίου.

Μετὰ τὸν λιθοβολισμόν τοῦ Στεφάνου οἱ διωγμοὶ τῶν Ἑβραίων ἐξακολούθησαν, πολλοὶ δὲ ἀπὸ τοὺς χριστιανούς ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς ἄλλας πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Φίλιππος, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἔκαμνε πολλὰ θαύματα εἰς τὴν Σαμαρείαν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις. Ἀπέθανε δὲ τὴν 14ην Νοεμβρίου καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἑορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας τὴν μνήμην του.

3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Κατ' ἀρχὰς ὠνομάζετο Σαοὺλ ἢ Σαῦλος, ἦτο ἔθνικὸς καὶ φανατικὸς διώκτης τῶν χριστιανῶν, ἔλαβε δὲ μέρος καὶ εἰς τὸν λιθοβολισμόν κατὰ τοῦ Στεφάνου.

Ἐσπούδασε τὴν νομικὴν, ἐγνώριζε θαυμάσια τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἦτο μαθητὴς τοῦ περιφήμου νομοδιδασκάλου τῆς Ἱερουσαλὴμ Γαμαλιήλ.

Ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἑβραίων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπειδὴ ἔτρεφε μῖσος κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἠθέλε νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ, παρήγγειλεν εἰς τὸν Σαοὺλ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Δαμασκὸν νὰ συλλάβῃ ὅλους τοὺς χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς φέρῃ δεσμίους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ὁ Σαοὺλ δεδέχθη προθύμως καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Δαμασκόν. Πρὶν ὅμως φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν ἐφωτίσθη ἀπὸ ἓν θεῖον φῶς, τὸ ὁποῖον ἦλθεν ἐξ οὐρανοῦ. Ἀπὸ τὴν λάμπριν ἐκείνην ἐθαμβώθη καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ συγχρόνως ἤκουσε μίαν φωνήν: «Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;». Τότε ὁ Σαοὺλ λέγει: «Ποῖος εἶσαι σύ, Κύριε, τὸν ὁποῖον ἐγὼ διώκω;» Καὶ ἡ φωνὴ ἀπήντησε πάλιν: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σὺ διώκεις».

Ὁ Σαοὺλ τώρα ἐφοβήθη περισσότερον καὶ ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν, τί πρέπει νὰ κάμῃ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοῦ εἶπεν, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Δαμασκόν, ὅπου θὰ εὔρῃ ἓνα ἄνθρωπον, ὀνομαζόμενον Ἀνανίαν καὶ ἐκεῖνος θὰ τοῦ εἰπῇ τί πρέπει νὰ κάμῃ διὰ νὰ σωθῇ.

Τότε ὁ Σαοὺλ ἐσηκώθη καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπε τὸν ὁδῆγη-

σαν εἰς τὴν Δαμασκὸν οἱ συνοδοὶ του. Ἐκεῖ εὔρε τον Ἀνανίαν, ὁ ὁποῖος ἔθεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ ἀμέσως ὁ Σαοὺλ ἠδυνήθη πάλιν νὰ βλέπῃ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀνανίας ἐβάπτισε τον Σαοὺλ καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Παῦλον. Ἀπὸ τότε δὲ ὁ Παῦλος ἔγινε ὁ θερμότερος ὑποστηρικτὴς τῶν χριστιανῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἔβλεπον ὅτι ἐκήρυττεν τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀντὶ νὰ διδάσκη τον μωσαϊκὸν νόμον, ἤθελον νὰ τον φονεύσουν καὶ ἠναγκάσθη οὗτος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἱεροσόλυμα.

4. Ὁ Παῦλος εἰς Συρίαν, Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Κύπρον Ἰδρυσις Ἐκκλησιῶν.

Οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ὅταν ἦλθεν ὁ Παῦλος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τον κατεδίωκον καὶ ἠναγκάσθη οὗτος νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ κατοπιν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Ταρσόν.

Εἰς τὴν Ταρσὸν συνήντησε τον Βαρνάβαν καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν μετέβη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, ὅπου ἐδίδαξεν ἐπ' ὀλίγον χρόνον οἱ δὲ κάτοικοι, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν χριστιανοί, ἴδρυσαν τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν.

Μετὰ τὴν Ἀντιόχειαν μετέβη ὁ Παῦλος εἰς ἄλλας πόλεις καὶ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἴδρυσεν ἐκκλησίας. Κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Κύπρον, ἐγύρισεν ὅλας τὰς πόλεις τῆς νήσου, εἰς δὲ τὴν Πάφον ὁ ἀνθύπατος Σέργιος ἔγινε χριστιανός.

Ἀπὸ τὴν Κύπρον κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ἴδρυσε πολλὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἦτο πρότερον ὁ φοβερός διώκτης τῶν χριστιανῶν, ἔγινε ὁ προστάτης αὐτῶν καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου κατώρθωσε νὰ ἰδρῦσῃ εἰς πολλὰ μέρη τὰς πρώτας χριστιανικὰς ἐκκλησίας, παρ' ὅλας τὰς ἀντιδράσεις καὶ συκοφαντίας τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν.

5. Ὁ Παῦλος εἰς Φιλίππους, Θεσσαλονίκην καὶ Βέρροισιν.

Ὁ Παῦλος, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ διαδώσῃ καὶ ἐκεῖ τὸ Εὐαγγέλιον. Διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν εἰς Μακεδονίαν καὶ κατ' ἀρχὰς ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων.

Ἐκεῖ ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ πολλοὶ ἔγιναν χριστιανοί. Οἱ Ἑβραῖοι ὁμῶς τῆς πόλεως, συνέλαβον τὸν Παῦλον καθὼς καὶ ἓνα ἐκ τῶν μαθητῶν του, τὸν Σίλαν, καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν. Τὴν νύκτα ὁμῶς ἔγινε φοβερὸς σεισμὸς καὶ κατέρρευσεν ἡ φυλακή. Ὁ Παῦλος τότε μὲ τὸν Σίλαν ἐσώθησαν καὶ συγχρόνως ἐλύθησαν τὰ δεσμά, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχον δεθῆ.

Ὁ φύλαξ τῆς φυλακῆς, ὅταν εἶδε τὸ θαῦμα ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθη ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ αὐτὸς καὶ ἡ γυναῖκα του καὶ τὰ τέκνα του.

Ἀφοῦ ἴδρυσεν ἐκκλησίαν εἰς Φιλίππους ἀνεχώρησεν ἀπ' ἐκεῖ καὶ μετέβη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἐκήρυξε τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν Ἑβραίων. Οἱ εἰδωλολάτραι ὁμῶς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ οἱ Ἑβραῖοι τὸν κατεδίωξαν καὶ ἠναγκάσθη νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Βέροιαν καὶ κατοπιν εἰς τὰς Ἀθήνας.

6. Ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Παῦλος πρὶν ἀρχίσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ κήρυγμά του, ἐγύρισεν ὅλην τὴν πόλιν καὶ εἶδε τοὺς βωμοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων Θεῶν τοῦ Ὀλύμπου.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ναῶν εὔρε καὶ ἓνα ἀφιερωμένον εἰς ἄγνωστον Θεόν, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν « Τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ ».

Ἀπὸ αὐτὸ ἔλαβεν ἀφορμὴν ὁ Παῦλος καὶ ὠμίλησεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ καὶ τοὺς εἶπε, ὅτι ὁ ἀγνώστος Θεός, τὸν ὁποῖον λατρεύουν, εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, ὁ ὁποῖος ἔπλασε τὸν κόσμον καὶ ὁ ὁποῖος δὲν κατοικεῖ μέσα εἰς ναοὺς, ἀλλ' εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα βλέπει. Προσέθεσε δὲ ὅτι ὁ Θεὸς οὗτος ἐσαρκώθη καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὅπου ἐκήρυξε καὶ ἐδίδαξε καὶ τέλος ἐσταυρώθη καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνεστήθη καὶ ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ πάλιν διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς.

Ἡ ὁμιλία ἐκείνη τοῦ Παύλου ἔκαμε πολλοὺς νὰ γελάσουν, ὅταν ἤκουσαν διὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ἐνας ὁμῶς ἀπὸ αὐτούς, ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐπίστευσεν ἀμέσως καὶ ἔγινε χριστιανός. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται εἰς τὰς 3 Ὀκτωβρίου καὶ θεωρεῖται ὁ πολιούχος ἅγιος τῶν Ἀθηνῶν. Μαζὶ

μὲ τὸν Διονύσιον τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη μία γυνὴ Ἀθηναία ὀνομαζομένη Δάμαρις.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον.

Μετὰ τὰς Ἀθήνας ὁ Παῦλος μετέβη εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐκήρυττε τακτικῶς κατὰ τὰ Σάββατα εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν Ἑβραίων. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἠθέλουν νὰ τὸν ἀκούσουν, τὸν ὕβριζον δὲ καὶ τὸν ἐφοβέριζον, ἀπεφάσισε μὲ τὸν Σίλαν νὰ κηρύξουν εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας.

Τοῦτο ἐξώργησε τοὺς Ἑβραίους καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατήγγειλαν εἰς τὸν ἄρχοντα Γαλλίωνα. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔδωσε προσοχὴν εἰς τὰς κατηγορίας αὐτὰς καὶ ὁ Παῦλος ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον του. Ἀφοῦ δὲ ἴδρυσεν ἐκεῖ χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἔφεσον.

Εἰς τὴν Κόρινθον ὁ Παῦλος ἔγραψε τὰς δύο πρώτας ἐπιστολάς του πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς.

8. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Ρώμην Θάνατος τοῦ Παύλου.

Ὁ Παῦλος ἐκήρυξεν εἰς τὴν Ἔφεσον καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ κατόπιν μετέβη εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἐκεῖ οἱ Ἑβραῖοι, ὅταν μίαν ἡμέραν εὗρισκετο ὁ Παῦλος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος καὶ ἐδίδασκεν, ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ καὶ ἠθέλησαν νὰ τὸν φονεύσουν. Ἐσώθη ὅμως ἀπὸ τὸν Ρωμαῖον ἀξιωματικόν, ὁ ὁποῖος διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ τὸν δέσουν καὶ νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὰς φυλακάς.

Ἀφοῦ ἔμεινε ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰς φυλακὰς ἐστάλη εἰς τὴν Καισάρειαν, ὅπου ὁ ἡγεμὼν Φῆλιξ, τὸν ἐφυλάκισεν. Εἰς τὰς φυλακὰς ἔμεινε δύο ἔτη καὶ κατόπιν ἐστάλη εἰς τὴν Ρώμην διὰ νὰ δικασθῇ.

Ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἐταλαιπωρήθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν Ρώμην ἐφυλακίσθη. Ἀφοῦ δὲ ἐδικάσθη καὶ ἠθωώθη ἐπεσκέφθη πολλὰς πόλεις εἰς τὰς ὁποίας εἶχε διδάξει καὶ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν Ρώμην. Ἐπὶ τῆς βασιλείας ὅμως τοῦ Νέρωνος, συνελήφθη καὶ ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον τὸ ἔτος 67 μ.Χ.

Ὁ Παῦλος εἰργάσθη ὅσον κανεῖς ἄλλος διὰ τὴν διάδοσιν

τῆς χριστιανικῆς θρησκείας μεταξύ τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ δι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία τὸν ὀνομάζει Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν.

Τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τούτου Ἀποστόλου ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας μαζὶ μὲ τὴν μνήμην τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου τὴν 29ην Ἰουνίου.

Ὁ Παῦλος ἔγραψε καὶ πολλὰς ἐπιστολάς, περικοπαὶ τῶν ὁποίων ἀναγινώσκονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰς λειτουργίας καὶ τὰς ἄλλας ἱεροτελεστίας.

9. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος κατήγετο ἀπὸ τὴν πόλιν Βησθαῖδα τῆς Γαλιλαίας, ἐλέγετο δὲ Σίμων. Ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωῆ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα.

Ὁ Πέτρος ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ ἴδρυσεν τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, τρεῖς δὲ χιλιάδες Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν.

Μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου ὁ Πέτρος ἐκήρυξε εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Παλαιστίνης, ὅπου ἔκαμε διάφορα θαύματα.

Κατὰ τὸ ἔτος 43 μ. Χ. ἐπέστρεψε εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ ἐνῶ ὠμίλει πρὸς τὰ πλήθη, συνελήφθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς σιδηροδεμένος. Τὴν νύκτα ὅμως, ἐνῶ ἐκοιμᾶτο, ἄγγελος Κυρίου παρουσιάσθη ἔμπρὸς του, τοῦ ἠνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς καὶ ὁ Πέτρος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν χωρὶς νὰ τὸν ἀντιληφθοῦν οἱ φύλακες.

Ἀφοῦ ἐδίδαξε καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους πόλεις, τελευταῖον μετέβη εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκεῖ ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι καὶ ἔθνη ἐβαπτίσθησαν καὶ ἔγιναν χριστιανοί. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ὅμως τῶν διωγμῶν ὑπὸ τοῦ Νέρωνος συνελήφθη καὶ ἐθανατώθη κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος, πὺ ἐθανατώθη καὶ ὁ Παῦλος.

Ὁ Πέτρος εἰργάσθη μετὰ μεγάλου ζήλου, ὅπως καὶ ὁ Παῦλος, διὰ τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία τὸν ὀνόμασε κορυφαῖον τῶν Ἀποστόλων καὶ πρωτόθρονον αὐτῶν, τὴν δὲ μνήμην του ἐορτάζει τὴν 29ην Ἰουνίου.

Ὁ Πέτρος θεωρεῖται προστάτης τῆς Ρώμης, οἱ δὲ πάπαι θεωροῦνται διάδοχοι αὐτοῦ. Εἰς τὴν Ρώμην εὐρίσκεται καὶ ὁ μέγιστος ναὸς τοῦ Ἁγίου Πέτρου.

Ἀπολυτίκιον.— «Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλοι, τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων, πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Ἑρμηνεία τοῦ ἀπολυτικίου.— «Σεῖς οἱ πρῶτοι μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων καὶ οἱ Διδάσκαλοι τοῦ κόσμου, μεσιτεύσατε πλησίον τοῦ Σωτῆρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Κύριος τῶν ὅλων, νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν Οἰκουμένην εἰρήνην καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὸ μέγα αὐτοῦ ἔλεος».

10. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας

Ὁ Ἀνδρέας ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου καὶ ἠκολούθησε πρῶτος τὸν Ἰησοῦν μετὰ τὸν Πέτρον καὶ λέγεται πρωτόκλητος.

Μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ μετέβη εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, τὴν Ἀμισὸν καὶ ἄλλας πόλεις καὶ ἐκήρυξε τὴν χριστιανικὴν πίστην.

Κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Θράκην, τὴν Θεσσαλίαν καὶ τέλος εἰς τὰς Πάτρας, ὅπου εὔρε μαρτυρικὸν θάνατον. Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν τιμᾷ τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν ὡς προστάτην τῆς πόλεως καὶ πολιοῦχον αὐτῆς, ἡ δὲ Ἐκκλησία εορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 30ὴν Νοεμβρίου.

Ἀπολυτίκιον.— «Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου ἀγαθέλφου, τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων, Ἀνδρέα ἱκέτευε, εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Ἑρμηνεία τοῦ ἀπολυτικίου.— «Σὺ, ὦ Ἀνδρέα, ὁ ὁποῖος εἶσαι πρωτόκλητος τῶν Ἀποστόλων καὶ ἀδελφὸς τοῦ κορυφαίου αὐτῶν, τοῦ Πέτρου, παρακάλει τὸν Κύριον τῶν ὅλων, τὸν Χριστόν, νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν οἰκουμένην καὶ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ μέγα ἔλεος».

11. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς

Ὁ Λουκᾶς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, κατήγετο δὲ ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας καὶ ἦτο ἰατρός τοῦ ἐπάγγελμα. Λέγεται δὲ ὅτι ἦτο καὶ ζωγράφος καὶ πολλαὶ μοναὶ σήμερον καυχῶνται ὅτι ἔχουν εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι ἱστορήθησαν ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ Λουκᾶς συνηντήθη μετὰ τὸν Παῦλον εἰς τὴν Τρωάδα

ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβε πληροφορίας καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐκτὸς τοῦ Εὐαγγελίου ἔγραψε καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Λουκᾶς ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου Κωνσταντῖος μετέφερε τὸ ἱερὸν λείψανον αὐτοῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 18ην Ὀκτωβρίου φέρει δὲ τιμητικῶς τὸν τίτλον τοῦ Ἀποστόλου.

12. Οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι.

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε δώδεκα ἐν ὄλῳ μαθητάς, οἱ ὁποῖοι ὠνομάσθησαν καὶ Ἀπόστολοι, διὗτι ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διὰ νὰ διδάξουν τὸ Εὐαγγέλιον. Οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι εἶναι οἱ ἑξῆς :

Ἀνδρέας καὶ Πέτρος, οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰωνᾶ, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου, Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας ἡ Λεβαῖος. ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος, υἱοὶ τοῦ Ἀλφαίου, Φίλιππος καὶ Ναθαναὴλ ἡ Βαρθολομαῖος, φίλοι. Θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, Ματθαῖος ὁ τελώνης, Σίμων ὁ Κανανίτης, Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν αὐτοκτονίαν του, ἀντεκατεστάθη ἀπὸ τὸν Μαθθίαν.

Ἐκ τούτων ὁ Ἰωάννης ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἐφεσον καὶ ἀπέθανε εἰς βαθύτατον γῆρας. Ἐκεῖ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, τρεῖς Ἐπιστολάς καὶ τὴν ἀποκάλυψιν, εἰς τὴν ὁποίαν προλέγει τὸν θρίαμβον τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὁ Ἰάκωβος ἀπέθανεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μαρτυρικὸν θάνατον. Ὁ Φίλιππος ἐκήρυξεν εἰς τὴν Φρυγίαν, ὁ Ναθαναὴλ εἰς τὰς Ἰνδίας, ὁ Θωμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν, ὁ δὲ Ματθαῖος, ὁ ὁποῖος συνέγραψε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ἐκήρυξεν εἰς τὰ μέρη τῆς Αἰθιοπίας.

Ὁ Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφότης, ἔγινεν ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἔγραψε μίαν ἐπιστολὴν δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς.

Εἰς τοὺς Ἀποστόλους συμπεριελήφθησαν κατόπιν καὶ ὁ Παῦλος, ὁ Λουκᾶς κοὶ ὁ Μάρκος.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ ἰδιαίτερώς τὴν μνήμην τοῦ καθενός, ὅλων δὲ ὁμοῦ τὴν 30ὴν Ἰουνίου.

13. Ὁργάνωσις καὶ κυβέρνησις τῶν πρώτων Ἐκκλησιῶν.

Οἱ Ἀπόστολοι, οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκον εἰς τὰς διαφόρους πόλεις, ἴδρουν εἰς αὐτὰς καὶ Ἐκκλησίας αἱ ὁποῖαι ἀπειλοῦντο ἀπὸ τοὺς χριστιανούς ἐκάστης πόλεως. Ἄλλ' ἔπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἠδύναντο νὰ μένουν εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ νὰ ἐπιβλέπουν τὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐγκαθίστων ἀντιπροσώπους των, τοὺς λεγομένους ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν προϋστάμενοι τῶν χριστιανῶν καὶ εἶχον ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας. Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἐχειροτονοῦντο ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, οἱ δὲ ἐπίσκοποι ἐχειροτόνουν τοὺς λεγομένους πρεσβυτέρους καὶ διακόνους.

Οἱ διάκονοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐβοήθουν τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὰ ἔργα τῆς λατρείας. ὑπῆρχον δὲ κατὰ τοὺς Ἀποστολικούς χρόνους καὶ διακόνισσαι, αἱ ὁποῖαι ἐφρόντιζον διὰ τὴν κατήχησιν καὶ βάπτισιν τῶν γυναικῶν καὶ διὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα.

Ἀντιπρόσωπος ἢ διάδοχος τῶν Ἀποστόλων ἦτο μόνον ὁ ἐπίσκοπος. Οὗτος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονῇ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, τοὺς ὁποῖους ἐξέλεγεν ἀπὸ τοὺς πλέον ἐναρέτους χριστιανούς. Ἀργότερον οἱ ἐπίσκοποι μεγάλων πόλεων ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου, κατόπιν δὲ διεκρίθησαν μεταξὺ τῶν Μητροπολιτῶν πέντε, οἱ ὁποῖοι ὠνομάσθησαν Πατριάρχαι. Πατριάρχαι ὠνομάσθησαν οἱ Μητροπολίται Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας.

Οἱ Πατριάρχαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπέκτησαν ἔξουσίαν ἐπὶ ὅλων τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς δικαιοδοσίας των, τὴν ἔξουσίαν δὲ αὐτὴν ἀσκοῦν καὶ μέχρι σήμερον καὶ θεωροῦνται οἱ ἀνώτεροι ἐκκλησιαστικοὶ ἀρχηγοί.

Οἱ Πατριάρχαι ὅλοι εἶναι ἴσοι ἀναμεταξύ των κατὰ τὴν ἔξουσίαν καὶ κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τοῦ ἄλλου.

14. Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι.

Ἀποστολικαὶ ἐκκλησίαι λέγονται ἐκεῖναι αἱ ἐκκλησίαι, τὰς ὁποίας ἴδρυσαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι ἢ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν.

Πρώτη ἀποστολική ἐκκλησία εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν συνέστησεν ὁ Πέτρος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀποστολικαὶ ἐκκλησίαι εἶναι τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Βεροῦσίας, διότι συνέστησεν αὐτὰς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι ἐτήρουν πάντοτε ἀναμεταξύ των ἀδελφικὰς σχέσεις, τὰς σχέσεις δὲ αὐτὰς ἐξήπλωσαν κατόπιν αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ πρὸς ἄλλας, τὰς ὁποίας ἴδρυσαν οἱ κατόπιν χριστιανοί.

15. Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν οἱ μόνοι διώκται τῶν χριστιανῶν. Μετὰ ταῦτα ὁμοῦς ἤρχισαν νὰ καταδιώκουν αὐτοὺς οἱ εἰδωλολάτραι καὶ οἱ ἐθνικοί. Οἱ ἐθνικοὶ μάλιστα ἦσαν οἱ ὠμότεροι καὶ ἀγριότεροι διώκται τῶν χριστιανῶν.

Κατεδίωκον δὲ τοὺς χριστιανούς καὶ τοὺς ὑπέβαλλον εἰς πολλὰ καὶ φοβερὰ μαρτύρια, διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ προσκυνοῦν τὰ εἰδωλα. Καὶ τοῦτο, διότι ἔβλεπον ὅτι ἡμέραν μετὰ τὴν ἡμέραν οἱ χριστιανοὶ ἐγίνοντο περισσότεροι.

Οἱ φοβερότεροι ὁμοῦς διώκται τῶν χριστιανῶν ἦσαν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους καὶ πρῶτος ἀπὸ ὅλους ἐκήρυξεν ἀγριον κατ' αὐτῶν διωγμὸν ὁ ὠμὸς καὶ ἀπάνθρωπος αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Νέρων.

Ὁ Νέρων εἶχε καρδίαν αἰμοχαρῆ καὶ κακοῦργον, τὰ δὲ ἄγρια ἐνστικτὰ του ἐξεδηλώθησαν κατὰ τῶν χριστιανῶν. Μίαν νύκτα συνέβη πυρκαϊὰ εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἀπέδωκε τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς χριστιανούς. Ὁ λαὸς τότε ἐξηγριώθη καὶ ἐπέπεσε κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσεν, ἀφοῦ τοὺς ὑπέβαλεν εἰς φοβερὰ μαρτύρια.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χριστιανούς ἠλείφοντο μετὰ πίσσαν καὶ ἐκαίοντο εἰς τοὺς δρόμους, ἄλλοι ἐρράπτοντο εἰς δέρματα ζῶων καὶ ἐρρίπτοντο εἰς τὰ ἄγρια θηρία, τὰ ὁποῖα τοὺς κατεσπάρασσον. Χιλιάδες χριστιανῶν ἐβασανίσθησαν καὶ ἀπέθανον χάριν τοῦ Χριστοῦ.

Μεταξὺ τῶν πρώτων θυμάτων τοῦ διωγμοῦ τούτου ἦσαν καὶ οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

Ἄλλοι φοβεροὶ διώκται τῶν χριστιανῶν ἦσαν οἱ αὐτοκράτορες Δομιτιανός, Τραϊανός, Μάρκος Αὐρήλιος καὶ Σεβήρος. Φοβερώτερος δὲ ὅλων τούτων ἦτο ὁ Δέκιος, ὁ ὁποῖος ἔκαιε καὶ διαμέλιζε τοὺς χριστιανούς κατὰ τὸν φρικωδέστερον τρόπον.

Ὁ τελευταῖος καὶ φοβερώτερος διωγμὸς ἀπὸ ὅλων ἦτο ὅταν ἦτο αὐτοκράτωρ ὁ Διοκλητιανός. Τότε ἐμαρτύρησαν εἰς τὴν Καππαδοκίαν ὁ Ἅγιος Γεώργιος καὶ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὁ Ἅγιος Δημήτριος.

Οἱ διωγμοὶ ἔπαυσαν, ὅταν αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ἔγινε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ὑπεστήριξε τοὺς χριστιανούς.

16. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος.

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ εὐγενεῖς καὶ πλουσίους γονεῖς καὶ ἦτο ἀνώτερος ἀξιωματικὸς εἰς τὸν ρωμαϊκὸν στρατόν,

Ὅταν ἀπέθανεν ὁ πατήρ του ἐμοίρασε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἠλευθέρωσε τοὺς δούλους του καὶ ἔγινε χριστιανός. Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως Διοκλητιανός, ὁ ὁποῖος κατεδίωκε τοὺς χριστιανούς τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὰς φυλακάς. Ἀλλὰ εἰς τὰς φυλακάς ὁ ἅγιος Γεώργιος ἐδίδασκε τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ὁ Διοκλητιανός διετάξε νὰ τὸν φονεύσουν τὴν 23 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 304 μ. Χ.

Τὴν μνήμην του ἑορτάζομεν τὴν 23ην Ἀπριλίου καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἑορτάς μας.

Ἄπολυτίκιον.— «Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος, τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Ἑρμηνεῖα Ἀπολυτικίου.— «Σὺ ὦ νικητὰ, μεγαλομάρτυς Γεώργιε, ὁ ὁποῖος ἠλευθέρωσες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐβοήθησες τοὺς πτωχοὺς, ἐθεράρευσες ἀσθενεῖς, ἐπολέμησες ὑπὲρ τῶν βασιλέων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, μεσίτευσες δι' ἡμᾶς πρὸς τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν μας, διὰ νὰ σωθοῦν αἱ ψυχὰί μας».

17. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος.

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐγεννήθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ εὐγενεῖς καὶ πλουσίους γονεῖς καὶ ὑπηρέτει μὲ μεγάλον βαθμὸν εἰς τὸν ρωμαϊκὸν στρατόν.

Ἐπειδὴ ὁμως ἔγινε χριστιανός, ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς τὸν ἐφυλάκισε. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν ἐδίδασκε τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς ὅλους ὅσοι ἐπήγαινον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶν.

Μίαν ἡμέραν ἐπεσκέφθη τὸν ἅγιον Δημήτριον ἓνας νέος, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο Νέστωρ καὶ ἐζήτησε τὴν εὐλογίαν του, διὰ νὰ δυνηθῆ καὶ νικήσῃ τὸν εἰδωλολάτρην παλαιστὴν Λύκαιον εἰς τὸ Στάδιον. Ὁ Νέστωρ ἔλαβε τὴν εὐλογίαν του, μετέβη εἰς τὸ Στάδιον, ἐπάλασε μὲ Λύκαιον καὶ τὸν ἐνίκησε.

Ὁ Μαξιμιλιανός, ὅταν ἔμαφε ὅτι ὁ Νέστωρ ἐνίκησε μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Δημητρίου, διέταξε καὶ ἀποκεφάλισαν τὸν Δημήτριον μέσα εἰς τὴν φυλακὴν τὴν 26ην Ὀκτωβρίου.

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐτάφη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἡ δὲ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 26ην Ὀκτωβρίου.

Ἀπολυτίκιον. — «Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις Σὲ ὑπερμαχὸν ἢ οἰκουμένη, ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν ἐν τῷ σταδίῳ, θαρρύνας τὸν Νέστορα οὕτως, ἅγιε Μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος».

Ἑρμηνεία Ἀπολυτικίου. — «Σύ, ὦ νικητὰ Δημήτριε, τὸν ὁποῖον εὗρεν ἡ οἰκουμένη μέγαν ὑπερασπιστὴν εἰς τοὺς κινδύνους καὶ νικητὴν τῶν ἐθνικῶν εἰδωλολατρῶν σὲ ἰκετεύω ἅγιε ὅπως ἐνίκησας τὸν ὑπερήφανον Λυαῖον εἰς τὸ Στάδιον καὶ ἐνεθάρρυνας τὸν Νέστορα, τοιοῦτοτρόπως νὰ ἰκετεύῃς τὸν Χριστὸν διὰ νὰ δωρήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ μέγα ἔλεος».

18. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἦτο υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Χλωροῦ καὶ τῆς εὐσεβεστάτης Ἑλένης. Κατὰ τὸ ἔτος 306 μ. Χ. ἔγινεν αὐτοκράτωρ τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκείνην τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος διοικεῖτο ὑπὸ τεσσάρων αὐτοκρατόρων.

Μετ' ὀλίγα ὁμως ἔτη ὁ Κωνσταντῖνος κατόρθωσε νὰ νι-

κήση τούς άλλους τρεῖς καὶ ἔμεινε μόνος αὐτοκράτωρ. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 312 ἐπολέμει κατὰ τοῦ Μαξεντίου, εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν πλησίον τοῦ ἡλίου φωτεινὸν σημεῖον καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ τὰς λέξεις «ΕΝ ΤΟΥΤῳ ΝΙΚΑ». Ἐπίσης τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον του τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὸ σημεῖον ἐκεῖνο μὲ τὰς ἰδίας λέξεις καὶ ὅτι τοῦ παρήγγειλε νὰ κατασκευάσῃ μίαν σημαίαν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Λάβαρον. Κατόπιν ἐπετέθη ἐναντίον τοῦ Μαξεντίου καὶ τὸν ἐνίκησε.

Ἀπὸ τότε ὁ Κωνσταντῖνος ἔφερεν ἐκείνην τὴν σημαίαν εἰς ὅλας τὰς μάχας, ὡς σύμβολον τῆς νίκης, καὶ κατώρθωσε νὰ νικήσῃ ὅλους τούς συνάρχοντάς του. Οὕτω δὲ ἔμεινεν αὐτὸς μόνος αὐτοκράτωρ.

Ὅταν ἔμεινε μόνος μονάρχης ὁ Κωνσταντῖνος ἐξέδωκε διάταγμα διὰ τοῦ ὁμοίου ἔθετε τέλος εἰς τοὺς διωγμοὺς τῶν χριστιανῶν καὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Τότε ἐκτίσθησαν πολλοὶ ναοὶ καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 330 μ. Χ. ὁ Κωνσταντῖνος μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους τοῦ ἀπὸ τὴν Ρώμην εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἴδρυσεν ἐκεῖ νέαν πόλιν, ἣ ὁποία κατόπιν ἐκ τοῦ ὀνόματός του ὠνομάσθη Κωνσταντινούπολις.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔκτισε μεγάλους καὶ ὡραίους ναοὺς μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ἡ δὲ μήτηρ του ἡ Ἑλένη, ἣ ὁποία εἶχε γίνει χριστιανή, μετέβη εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀνεκάλυψεν ἐκεῖ τὸν Τίμιον Σταυρόν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε σταυρωθῆ ὁ Χριστός. Εἰς δὲ τὸν τάφον, τὸν ὁποῖον ἀνεκάλυψε, ἔκτισε τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ὁ ὁποῖος σώζεται μέχρι σήμερον.

19. Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντῖνου ἔζη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ πρεσβύτερος Ἄρειος. Οὗτος ἐκήρυττεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κτίσμα αὐτοῦ καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον καὶ τὸ τελειότερον κτίσμα. Ἔνεκα τούτου ἤρχισαν μεγάλαι φιλονικεῖαι μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἤρχισαν γὰ δέχωνται τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ φέρῃ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, συνεκάλεσεν εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βηθυνίας τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος 318 πατέρες τῆς ἐκκλησίας, προήδρευε δὲ αὐτῆς ὁ ἴδιος ὁ Κωνσταντῖνος.

Εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν ὠμίλησαν οἱ ἱεράρχαι, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὁ ἅγιος Σπυρίδων καὶ ὁ διάκονος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν εὐγλωττίαν του καὶ μὲ τὰ ἐπιχειρήματά του ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Σύνοδος τότε κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου καὶ συνέταξε τὰ ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ συμβόλου τῆς Πίστεως, διὰ τῶν ὁποίων ὁ χριστιανὸς ὁμολογεῖ πίστιν εἰς τὸν Θεόν, Πατέρα Παντοκράτορα καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα.

Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἐκανόνισε καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα καὶ ὥρισεν ὅπως ἑορτάζεται αὕτη τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας.

Τοιουτοτρόπως ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀνεδείχθη μέγας προστάτης τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν Νικομήδειαν τὴν 21ην Μαΐου τοῦ ἔτους 387, ἀφοῦ ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἐβαπτίσθη.

Ἡ Ἐκκλησία μας ὠνόμασεν αὐτὸν ἰσαπόστολον, τὴν δὲ μητέρα του Ἑλένην, ἁγίαν καὶ ἑορτάζει τὴν μνήμην αὐτῶν τὴν 21ην Μαΐου.

20. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὅπου καὶ ἐσπούδασε. Κατ' ἀρχὰς ἔγινε διάκονος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐφάνη ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου. Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Μέγας Κωνσταντῖνος συνεκάλεσε τὴν Α'. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, διὰ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ νὰ παύσουν αἱ φιλονικίαι μεταξύ τῶν χριστιανῶν. Εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν παρουσιάσθη καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν διάκονόν του Ἀθανάσιον.

Εἰς τὴν Σύνοδον ὁ Ἀθανάσιος ἐπολέμησε μὲ μεγάλην δύ-

ναμιν με θάρρος και με μεγάλα επιχειρήματα την αίρεσιν του Ἄρειου.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔγινεν ἐπίσκοπος ὁ Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖ με θάρρος τὰς ὑπερβασίας και τὰ ἐλαττώματα τῶν αὐτοκρατόρων και ἔνεκα τούτου ἐξωρίσθη δέκα φορές. Ὡς ἐπίσκοπος ἔμεινε 45 ἔτη, ἀπέθανε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 373.

Ἐγραψε πολλὰ συγγράμματα, ἡ ἐκκλησία τὸν ὠνόμασε Μέγαν ἢ δὲ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν 18ην Ἰανουαρίου.

Ἄπολυτικιον.— «Στύλος γέγονας ὀρθοδοξίας, θείοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν ἐκκλησίαν, Ἱεράρχα Ἀθανάσιε, τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνεκήρυξας, κατήσχυνας Ἄρειον, Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρησασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος»,

Ἑρμηνεία Ἄπολυτικίου.— «Ἱεράρχα Ἀθανάσιε, ἔγινες ὁ στῦλος τῆς ὀρθοδοξίας ὑποστηρίζων τὴν ἐκκλησίαν με θεῖα διδάγματα, διότι ἀνεκήρυξας τὸν υἱὸν ὁμοούσιον τοῦ Πατρὸς, και ἐνίκησας τοιουτοτρόπως τὸν Ἄρειον. Παρακάλει λοιπὸν, ὅσιε Πάτερ, Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ μέγα του ἔλεος».

21. Ὁ Ἰουλιανὸς πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα αὐτοῦ και ἀνεδείχθησαν θερμοὶ προστάται τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἄλλ' ὅταν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ συγγενὴς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου Ἰουλιανός, κατεδίωξε πολὺ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, διότι αὐτὸς ἔτρεφε θερμὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς.

Και πρῶτον ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ σπουδάζουν ὑψηλὰς ἐπιστήμας, ἐπέτρεπε δὲ και τοὺς διωγμοὺς, τοὺς ὁποίους ἔκαμναν ἄλλοτε οἱ ἐθνικοὶ και προσεπάθησε νὰ δώσῃ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν. Εἰσήγαγε λοιπὸν τὸ κήρυγμα και τὸ ἄσμα εἰς τὴν λατρείαν, ἴδρυσε φιλάνθρωπικὰ καταστήματα και ἐφρόντισε διὰ τὴν ἠθικὴν καλυτέρευσιν τοῦ ἐθνικοῦ κλήρου.

Ἄλλ' ὅλαι αἱ προσπάθειαι του αὐται δὲν ἐκαρποφόρησαν, διότι ὁ χριστιανισμὸς πλέον εἶχεν ἐξαπλώσει τὰς ρίζας του και ἦτο ἀκλόνητος.

Ἔνεκα τῆς διαγωγῆς του αὐτῆς ὁ Ἰουλιανὸς ὠνομάσθη Ἀποστάτης ἢ Παραβάτης, ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ παραβῆ τὴν πίστιν τῶν προγόνων του.

Ὁ Ἰουλιανὸς εἰς τὸ τέλος ἀνεγνώρισεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατορθωθῆ τίποτε διὰ τὴν ἀνατροπὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, διὰ τοῦτο, ὅταν ἔπεσε πολεμῶν κατὰ τῶν Περσῶν, ἀνεφώνησε «Νενίκηκάς με Γαλιλαῖε».

22. Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, ὅπου ἐσπούδασε τὰ πρῶτα γράμματα. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἔχασε τὸν πατέρα του, ἡ δὲ μήτηρ του Ἐμμέλεια καὶ ἡ μάμμη του Μακρίνη ἐφρόντισαν διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν του. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ κατόπιν εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔγινε σπουδαῖος ῥήτωρ καὶ συγγραφεύς.

Ὅταν τελείωσε τὰς σπουδὰς του ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐκεῖ ἐχειροτονήθη διάκονος. Ὅταν δὲ ἀπέθανεν ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας ἔγινεν αὐτὸς ἐπίσκοπος.

Ὅλη ἡ ζωὴ του ἦτο καθαρῶς χριστιανική. Ἐβοήθει τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐμοίραζε μὲ αὐτοὺς ὅ,τι εἶχε, αὐτὸς δὲ ἔζη πολὺ πτωχικά. Εἶχε τὸ θάρρος νὰ ὑπερασπίξῃ τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ νὰ πολεμῇ τὰς αἰρέσεις. Ἐγραψε πολλὰ θρησκευτικὰ βιβλία καὶ δοξάζεται διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν του. Ἐπίσης ἔγραψε καὶ μίαν λειτουργίαν, ἡ ὁποία ψάλλεται τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς του, ὅλας τὰς Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν Μεγάλην Πέμπτην, τὸ Μέγα Σάββατον καὶ τὴν παραμονὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἦτο ὁ Οὐάλης. Αὐτὸς ἐπίστευεν εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου καὶ ὑπεστήριζε τοὺς Ἀρειανούς. Ὅπως ὅμως ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, οὕτω καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος ἐπολέμει αὐτοὺς μὲ θάρρος.

Ὁ Οὐάλης, ὅταν ἔμαθε τοῦτο ἔστειλεν εἰς τὴν Καισάρειαν τὸν ἐπίτροπόν του Μόδεστον. Αὐτὸς ἐφοβήρισε τὸν Βασίλειον, ὅτι θὰ τοῦ πάρῃ τὴν περιουσίαν, θὰ τὸν ἐξορίσῃ, θὰ τὸν βασανίσῃ καὶ τέλος θὰ τὸν φονεύσῃ. Ἄλλ' ὁ Βασίλειος εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ἀπειλὰς ἀπήντησε: «Τίποτε ἀπὸ ὅσα μοῦ εἶπες δὲν μὲ φοβίζου. Περιουσίαν δὲν ἔχω, διὰ νὰ μοῦ τὴν ἀφαιρέσῃς.

Τὸ σῶμά μου εἶναι τόσον ἀσθενικόν, ὥστε δὲν θὰ βαστάσῃ εἰς τὰ βασανιστήρια. Τέλος τὸν θάνατον δὲν τὸν φοβοῦμαι, διότι θὰ μὲ ἐνώσῃ οὗτος μὲ τὸν Θεὸν τὸ ταχύτερον. Ἡμεῖς εἴμεθα ἄνθρωποι ταπεινοὶ καὶ ἥσυχοι. Ὅταν ὁμως πρόκειται διὰ τὴν θρησκείαν μας, δὲν φοβούμεθα κανένα. Αὐτὰ νὰ εἰπῆς εἰς τὸν αὐτοκράτορα».

Ὅταν ὁ Οὐάλης ἔμαθε ἀπὸ τὸν Μόδεστον τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βασιλείου, ἐθαύμασε τὸ θάρρος του καὶ δὲν τὸν ἠνόχλησε πλέον.

23. Γρηγόριος ὁ Νανζιανζηνός.

Ὁ Γρηγόριος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ναζιανζὸν τῆς Καππαδοκίας καὶ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ διδάγματα ἔλαβεν ἀπὸ τὴν μητέρα του Νόννην. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ κατόπιν μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ τελειώσῃ τὰς σπουδὰς του. Ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Μέγαν Βασίλειον καὶ ἔγιναν στενοὶ φίλοι.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του μετέβη εἰς τὸν Πόντον, ὅπου ἔμενον ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ἐκεῖ ἐμελέτων μαζὶ τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα. Μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του Νανζιανζὸν καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα του ἐχειροτονηθὴ διάκονος καὶ κατόπιν πρεσβύτερος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Ἐκκλησία ἐταράσσετο ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς, οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν αἵρεσίν των. Οἱ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπειδὴ εἶχον ἀνάγκην ἐνὸς μορφωμένου καὶ σθεναροῦ ἀνδρὸς διὰ νὰ ἀντεπεξέλθουν κατὰ τῶν ἀρειανῶν, ἐξέλεξαν τὸν Γρηγόριον ὡς ἱερέα εἰς τὴν ἁγίαν Αἰκατερίνην.

Ὁ Γρηγόριος ἔλθων εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξεφώνησε θαυμασίους λόγους περὶ τῆς θεότητος τοῦ Θείου Λόγου, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη Θεολόγος. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ Ἀρειανοὶ δὲν ἔπανον τοὺς ἀγῶνάς των, ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ἐκάλεσε τὴν Β'. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τῆς ὁποίας προήδρευεν ὁ Γρηγόριος, ὁ ὁποῖος προηγουμένως εἶχε χειροτονηθῆ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ Ἀρειανοὶ ἐμίσουν τὸν Γρηγόριον καὶ τὸν ἐφοβέριζον ὅτι θὰ τὸν φονεύσουν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ὁ Γρηγόριος ἀτρόμητος ἐξηκολούθει κατ' αὐτῶν τὸν πόλεμον.

Τέλος ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχι-

ἐπισκόπου καὶ μετέβη εἰς τὴν Καισάρειαν, ὅπου ἐξεφώνησε θαυμάσιον λόγον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μ. Βασιλείου, ὁ ὁποῖος εἶχε πλέον ἀποθάνει. Κατόπιν ἐπανῆλθεν εἰς Ναζιανζόν, ὅπου ἀπέθανε τῷ 390 μ. Χ.

Ὁ Γρηγόριος ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα, πολλὰ ἐκκλησιαστικά ποιήματα καὶ ἐπιστολάς. Εἶχε δὲ πρὸς τούτους καὶ τὸ χάρισμα τῆς εὐγλωττίας εἰς μέγιστον βαθμόν.

Ἡ ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 26ην Ἰανουαρίου καὶ τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου μαζί με τοὺς δύο ἄλλους Ἱεράρχας.

24. Θεοδόσιος ὁ Α΄.

Μεταξὺ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριξαν τοὺς χριστιανούς καὶ κατεδίωξαν τοὺς ἐθνικούς εἶναι καὶ ὁ Θεοδόσιος ὁ Α΄.

Ὁ Θεοδόσιος μόλις ἔγινεν αὐτοκράτωρ, ἀπηγόρευσε ἀμέσως τὴν εἰδωλολατρείαν. Συνέβη δὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του νὰ κηρυχθῆ φοβερός διωγμὸς κατὰ τῶν ἐθνικῶν. Ὁ κλῆρος καὶ οἱ χριστιανοὶ κατεδίωκον πανταχοῦ τοὺς ἐθνικούς. Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν μάλιστα συνέβησαν ταραχαὶ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν καὶ ὁ Θεοδόσιος διέταξε τὸν στρατὸν του νὰ καταστρέψῃ τὸν ναὸν τοῦ Σεράπιδος καὶ ἄλλα ἀριστουργήματα τῆς τέχνης τῶν ἐθνικῶν. Ναοὶ καὶ βωμοὶ καὶ ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων Θεῶν κατεκρημγίζοντο καὶ πλεῖστα ἔργα τέχνης κατεστρέφοντο.

Ἐννοεῖται, ὅτι τοὺς διωγμοὺς τούτους οἱ ἐπίσκοποι τοὺς ἀπεδοκίμασαν, διότι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δὲν ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν βίαν ἀλλὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀνεξίθρησκείαν.

25. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ὅπου καὶ ἐσπούδασε τὰ πρῶτα γράμματα. Κατόπιν μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἔγινε μαθητὴς τοῦ περιφήμου ῥήτορος Λιβανίου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐθνικός. Ὁ Λιβάνιος ἐξείτησε πολὺ τὸν Ἰωάννην καὶ προσεπάθησε νὰ τοῦ ἐμφυσῆ τὴν θρησκείαν τοῦ ἐθνισμοῦ ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε.

Ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, ὅτε δὲ ἐχίρηνεν ὁ Πατριαρχικὸς θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ λαὸς τὸν ἐξέλεξε Πατριάρχην, διότι ἐγνώριζε τὴν μεγάλην ἀξίαν αὐτοῦ.

Ὡς Πατριάρχης ὁ Χρυσόστομος ἴδρυνε φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ ἐφρόντισε διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς βαρβάρους λαούς. Ἦτο εὐγλωττος καὶ ἐπολέμησε μὲ τὴν εὐγλωττίαν του τοὺς αἰρετικούς. Ὡμίλει πάντοτε μὲ θάρρος καὶ ἐκαυτηρίαζε τὰς ἀκολασίας καὶ τὰς ἀσωτίας καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῶν πλουσίων. Καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν αὐτοκράτειραν Εὐδοξίαν, ἣ ὅποια ἠρέσκειτο εἰς τὰς διασκεδάσεις καὶ τὴν πολυτέλειαν. ἤλεγξε δημοσίως. Ἔνεκα τούτου ἔπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς αὐτοκρατείας καὶ μὲ τὰς ἐνεργείας τῆς ἐξωρίσθη.

Ὅταν ὁμως ὁ λαὸς ἔμαθε τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἰωάννου ἐξωργίσθη καὶ ἠνάγκασε τὴν Εὐδοξίαν νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Χρυσόστομος ἐξηκολούθει νὰ ἐλέγῃ τὰς πράξεις τῆς, ἐξωρίσθη καὶ διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὴν Κουκουσὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐνῶ δὲ μετεφέρετο εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξορίας ἀπέθανεν εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ τὰς κακουχίας,

Ὁ Χρυσόστομος ἀνεδείχθη ὁ μεγαλύτερος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ῥητόρων καὶ συγγραφέων. Συνέγραψε πλείστους λόγους καὶ ἐπιστολὰς συνέταξε δὲ καὶ θεῖαν λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν τελοῦν σήμερον ὅλαι αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι.

Ἡ ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 13ην Νοεμβρίου καὶ τὴν 27ην Ἰανουαρίου, μαζὶ δὲ καὶ μὲ τοὺς δύο ἄλλους Μεγάλους Ἱεράρχας, Βασίλειον καὶ Γρηγόριον, τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου.

26. Ἰουστινιανὸς

Κτίσις τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 527 μ.Χ. ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ὁ Ἰουστινιανός. Οὗτος ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἔκαμε πολλὰ καὶ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα.

Ἐπειδὴ ὁ Ἰουστινιανὸς ἤθελε νὰ ἐξαφανίσῃ τελείως τὴν θρησκείαν τῶν ἐθνικῶν, διέταξε νὰ κλείσουν αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαὶ εἰς τὰς ὁποίας ἐδιδάσκοντο τὰ δόγματα τῆς ἀρχαίας θρησκείας, καὶ ὥρισεν ὡς ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ Κράτους τὴν χριστιανικὴν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔγινεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μία μεγάλη στάσις ἢ ὀνομασθεῖσα «Στάσις τοῦ Νίκα», κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκάη καὶ ὁ ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, τὸν ὁποῖον εἶχε κτίσει ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Τότε ὁ Ἰουστινιανὸς

ἔκτισεν εἰς τὸ ἴδιον μέρος ἄλλον ναὸν μεγαλύτερον καὶ πολυτελέστερον, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ μέχρι σήμερον ὁ χριστιανικὸς κόσμος.

Διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ναοῦ τούτου εἰργάσθησαν οἱ περιφημότεροι μηχανικοὶ καὶ καλλιτέχναι καὶ διὰ τὸν ὁποῖον ἐδαπανήθησαν περὶ τὰ τριακόσια ἐξήκοντα ἑκατομμύρια χρυσῶν φράγκων. Ὅταν δὲ ἔγιναν τὰ ἐγκαίτια τοῦ ναοῦ τούτου, λέγουν ὅτι ὁ Ἰουστινιανός, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν, ἐστάθη καὶ ἀφοῦ ἐθαύμασε τὸ ὑπέροχον μεγαλεῖόν του ἐφώνησε: «Νενίκηκά σε Σολομών», δηλαδὴ ὁ ἰδικὸς του ναὸς ὑπερέβη ἐκείνον τὸν ὁποῖον εἶχε κτίσει ὁ Σολομών εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Κατὰ τὸ ἔτος 1453 μ. Χ., ὅταν ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκυριεύθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὁ ναὸς μετεβλήθη εἰς τζαμίον. Ἄλλ' ὁ ἑλληνισμός, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπαυσε νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς τὴν ὠραίαν καὶ ἔνδοξον πρωτεύουσαν, ἐλπίζει ὅτι πολὺ ταχέως μίαν ἡμέραν θὰ συνεχισθῇ ἡ λειτουργία, ἡ ὁποία διεκόπη κατὰ τὴν ἀποφράδα ἐκείνην ἡμέραν.

27. Ὁ Ἡράκλειος — Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος.

Ὁ Ἡράκλειος ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου τὸ ἔτος 610 μ. Χ., εὔρε δὲ τὸ Κράτος του εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ὅμως μὲ τὴν δραστηριότητά του κατώρθωσε νὰ τακτοποιήσῃ.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν, ὑπῆρχον τότε καὶ πολλοὶ ἐξωτερικοὶ κίνδυνοι. Ἐχθροὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, Σλαῦοι, Ἀβάροι καὶ Πέρσαι ἠθέλον νὰ κατακτήσουν αὐτό. Ὁ Ἡράκλειος κατὰ πρῶτον ἐπολέμησε κατὰ τῶν Σλαύων καὶ τῶν Ἀβάρων καὶ τοὺς ἐνίκησε. Κατόπιν δὲ μετέβη εἰς τὴν Ἀσίαν ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Κατὰ τὸν χρόνον ὅμως, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἡράκλειος ἐπολέμει κατὰ τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, οἱ Ἀβάροι ἐπολιορκήσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ λαὸς τότε τῆς πρωτεύουσας, ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Πατριάρχου Σεργίου καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Βώνου, ἔλαβε τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος καὶ φέρων αὐτὴν ἐπετέθη ἐναντίον τῶν Ἀβάρων καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν οὕτω δὲ ἐσώθη ἡ Κωνσταντινούπολις.

Ἡ νίκη αὕτη δικαίως ἀπεδόθη εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Θεομήτορος καὶ διὰ τοῦτο ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, προσ-

ἦλθεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ὄρθιος ἔψαλλε τὸν ἀκάθιστον λεγόμενον ὕμνον εἰς τὴν ὑπέρομαχον στρατηγὸν τὴν Θεοτόκον.

Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 οἴκους, οἱ ὅποιοι ψάλλονται κατὰ τμήματα κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας Παρασκευὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, τὴν δὲ Παρασκευὴν τῆς Ε΄. ἑβδομάδος ψάλλεται ὁλόκληρος. Μαζὶ μὲ τοὺς οἴκους ψάλλεται καὶ τὸ ἐπόμενον κοντάκιον :

*«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
Ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια,
Ἀναγράφω Σοι ἡ πόλις Σου, Θεοτόκε,
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
Ἐκ παντίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον.
Ἰνα κράζω Σοι, Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε».*

Ὁ Ἡράκλειος ἐπολέμησε ἐπὶ ἕξ ἔτη κατὰ τῶν Περσῶν καὶ τέλος κατὰ τὸ ἔτος 628 κατώρθωσε νὰ τοὺς νικήσῃ κατὰ κράτος. Μαζὶ δὲ μὲ πολλὰ λάφυρα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ἔλαβε καὶ τὸν Τίμιον Σταυρόν, τὸν ὁποῖον εἶχον ἀρπάσει οἱ Πέρσαι κατὰ τὸ ἔτος 614, ὅταν εἶχον κυρεῦσει τὴν Ἱερουσαλήμ. Τὸν Σταυρὸν τοῦτον ἀνύψωσεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἔψαλλε τὸν ἀκόλουθον ὕμνον :

«Σῶσον, Κύριε τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πολίτευμα».

Τὸ γεγονός τοῦτο ἔγινε τὴν 14ην Σεπτεμβρίου τοῦ 629 καὶ ἀπὸ τότε ἑορτάζει κατ' ἔτος ἡ ἐκκλησία μας τὴν ἴδιαν ἡμέραν τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

28. Ὁ Μοναχικὸς Βίος — Οἱ Ἀσκηταί.

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος.

Κατὰ τὸν δεύτερον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, πολλοὶ χριστιανοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, διὰ νὰ ἀποφύγουν τοὺς διωγμοὺς καὶ ἐπειδὴ ἤθελον νὰ ἐπικοινωνήσουν καλύτερον μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἀπεσύροντο εἰς τὰς ἐρήμους, ὅπου ἐλάτρευον ἐν ἡσυχίᾳ τὸν Θεόν. Ἐκεῖ ἐνήστευον καὶ ἡσκοῦντο εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐγκράτειαν.

Τοιουτοτρόπως καθιερώθη ὁ ἀσκητικὸς βίος, πρῶτος δὲ ἀσκητῆς ἔγινε ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Θηβαΐδα, ὁ ὁποῖος ἔζησε περίπου ἕνα αἰῶνα εἰς τὴν ἔρημον.

Μετὰ τὸν Παῦλον ἀνεφάνη ὁ Ἀντώνιος ὁ ὁποῖος διεμοίρασε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπὸ μικρᾶς

ἡλικίας ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐκεῖ ἐπέρασεν ὅλην τὴν τὴν ζωὴν μελετῶν τὰς Γραφὰς καὶ λατρεύων τὸν Θεόν. Πολλοὶ σοφοὶ ἐπήγαινον καθημερινῶς πρὸς αὐτὸν, διὰ νὰ ἀκούσουν τὰ σοφὰ διδάγματα τοῦ ἐρημίτου τούτου, ὁ ὁποῖος ἔζησε μὲ πᾶσαν ἐγγρατέϊαν καὶ ἀρετὴν καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 357. Ἡ ἐκκλησία κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν Ἀγίων καὶ εορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 17ην Ἰανουαρίου.

Κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα ὁ ἀσκητισμὸς ἠρίθμει πολλοὺς πα-
δοὺς. Οἱ ἀσκηταὶ κατ' ἀρχὰς ἔζων μέσα εἰς σπήλαια, ἀργότερον
ὅμως ὁ μαθητὴς τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου Παχώμιος ἴδρυσεν
μοναστήριον καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διεμορφώθη ὁ χριστι-
ανικὸς βίος. Ἀλλὰ καὶ πάλιν πολλοὶ ἔξ αὐτῶν ἠὺχαριστοῦντο νὰ
μένουν μέσα εἰς τὰ σπήλαια καὶ νὰ λατρεύουν τὸν Θεόν, μερικοὶ
δὲ ὑπεβάλλοντο καὶ εἰς ὑπερβολικὰς στερήσεις καὶ κακουχίας,
ὅπως ἐπὶ παραδείγματι οἱ Στυλίται, οἱ ὁποῖοι ἔζων ἐπάνω
εἰς στύλους. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Συμεὼν ὁ Στυλίτης, ὁ ὁποῖος
ἔζησεν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη ἐπάνω εἰς ἓνα στύλον, διαρκῶς προσευ-
χόμενον.

29. Οἱ Εἰκονομάχοι. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὅταν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνέβη ὁ
Λέων ὁ Γ'. ὁ Ἰσαυρος, ἓνα σπουδαῖον ζήτημα ἐτάραξε τὴν ἐκκλη-
σίαν. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἦτο ἡ προσκύνησις τῶν ἁγίων εἰκόνων τοῦ
Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος.

Ὁ περισσότερος λαὸς, ἀντὶ νὰ τιμᾷ μόνον τὰς εἰκόνας, ἤρχιζε
νὰ τὰς λατρεύη καὶ νὰ νομίζη ὅτι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν εὐνοϊαν
μιᾶς εἰκόνος. Δηρῆθησαν ἐπομένως οἱ χριστιανοὶ εἰς εἰκονολάτρας
καὶ εἰς ἐχθροὺς τῶν ἁγίων εἰκόνων.

Ὁ Λέων λοιπὸν ὁ Γ'. ἐπειδὴ ἤθελε νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὸ
ζήτημα αὐτό, ἐξέδωκε διάταγμα διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπηγορεύετο ἡ προ-
σκύνησις τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ διέταξε νὰ ἀφαιρέσουν αὐτὰς ἀπὸ
τοὺς ναοὺς.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Λέοντος ἐμιμήθη καὶ ὁ ἀδελφὸς του Κων-
σταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ὁ ὁποῖος μάλιστα κατεδίωξε ὅλους τοὺς
εἰκονολάτρας καὶ ἄλλους μὲν ἀπὸ αὐτοὺς ἐφυλάκισεν, ἄλλους
δὲ ἐθανάτωσεν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἡ διαίρεσις τῶν χριστιανῶν
ἐξηκολούθησε.

Κατὰ τὸ ἔτος 787 ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, ἡ ὁποία ἦτο εἰκονολάτρις, συνεκάλεσε εἰς τὴν Νίκαιαν τὴν ἐβδόμην Οἰκου-
μενικὴν Σύνοδον, ἡ ὁποία ἀπεφάσισε τὴν ἐπαναφορὰν τῶν εἰκόνων.
Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τῆς Εἰρήνης οἱ νέοι αὐτοκράτορες ὑπῆρξαν
φανατικοὶ διώκται τῶν εἰκονολατρῶν καὶ πρὸ πάντων ὁ αὐτοκράτωρ
Θεόφιλος.

Ὅταν ὅμως ἀπέθανεν ὁ Θεόφιλος καὶ ἀνέλαβε τὸν θρόνον ἡ
εἰκονολάτρις Θεοδώρα, συνεκάλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν
Σύνοδον, ἡ ὁποία καθιέρωσε πλέον δριστικῶς τὴν προσκύνησιν τῶν
ἁγίων εἰκόνων κατὰ τὸ ἔτος 842. Ἡ ἐκκλησία ἐφορτᾷ τὸ γεγονός
αὐτὸ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ δὲ
Κυριακὴ αὕτη λέγεται Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ψάλλεται δὲ τὸ ἑξῆς
ἀπολυτίκιον :

«Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν Ἀγαθέ, αἰτούμενοι
συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, βουλήσει γὰρ
ἠυδόκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ ἵνα ρύσῃ οὓς ἐπλασας ἐκ
τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ, ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμέν Σοι. Χαρᾶς ἐπλή-
ρωσας τὰ πάντα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν
κόσμον.

Ἑρμηνεία Ἀπολυτικίου.— «Τὴν ἁγίαν Σου εἰκόνα προσκυ-
νοῦμεν, Ἀγαθέ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ζητοῦμεν συγχώρησιν διὰ
τὰς ἁμαρτίας μας, διότι Σὺ ἠθέλησας νὰ ἀνέλθῃ τὸ σῶμά Σου
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ νὰ σώσῃς τὰ πλάσματά Σου ἐκ τοῦ ἐχθροῦ
(τοῦ πονηροῦ). Διὰ τοῦτο εὐχαρίστως κραῖζομεν. Μᾶς ἐπλήρωσας
ἀπὸ χαρᾶν, Σῶτερ, ὁ ὁποῖος ἦλθες διὰ νὰ σώσῃς τὸν κόσμον
Σου».

30. Ὁ Φῶτιος.

Αἱ ἀξιώσεις τῶν Παπῶν καὶ τὸ Σχίσμα.

Ὅπως ἐμάθομεν πέντε ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους ὠνομάσθησαν
Πατριάρχαι, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν
τῆς περιφερείας των, χωρὶς νὰ ἐπεμβαίη ὁ ἕνας εἰς τὴν δικαιοδο-
σίαν τοῦ ἄλλου.

Ὁ Πατριάρχης ὅμως τῆς Ρώμης, ἀπὸ τοῦ δευτέρου αἰῶνος
ἐξήτει μὲ κάθε τρόπον νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν διοίκησιν καὶ
ἐποπτείαν ὅλων ἐν γένει τῶν ἐκκλησιῶν καὶ νὰ τεθῆ ὑπεράνω

ὄλων τῶν ἄλλων, διότι ἐνόμιζεν ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο Πατριάρχης τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἔπρεπε νὰ γίνῃ καὶ ἀπόλυτος κύριος τῆς ἐκκλησίας. Διὰ νὰ διακρίνεται δὲ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Πατριάρχας ἔλαβε καὶ τὸν τίτλον τοῦ Πάπα. Πάντοτε ὅμως αἱ ἐκκλησίαι, τῆς Ἀνατολῆς ἀπέκρουον τὰς προθέσεις αὐτὰς τῶν Παπῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα τὸ σχίσμα ἐπῆλθεν ὀριστικῶς καὶ ἐχωρίσθη ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Ἀνατολικήν.

Κατὰ τὸ ἔτος 842 ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ὁ τριετής Μιχαὴλ ὁ Γ', ὁ ὁποῖος ἀντεπροσωπεύετο ἀπὸ τὸν θεῖόν του Βάρδα. Οὗτος καθήρεσε τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνάντιον καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Φώτιον. Ὁ Φώτιος ἦτο λαϊκός, ἐχειροτονήθη δὲ Πατριάρχης ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν καὶ ἦτο ἀνὴρ μεγάλης μορφώσεως.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου ὁ Βάρδας συνεκάλεσε Σύνοδον, ἣ ὁποία ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν ταύτην. Ὁ Πάπας ὅμως τῆς Ρώμης Νικόλαος ὄχι μόνον δὲν ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου ἀλλὰ καὶ διεμαρτυρήθη εἰς τὸν Βάρδα, διότι καθήρεσε τὸν Ἰγνάντιον καὶ ἀνεκύρηξε Πατριάρχην τὸν Φώτιον χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην του. Συγχρόνως συνεκάλεσε ὁ Πάπας εἰς τὴν Ρώμην Σύνοδον, ἣ ὁποία ἐκήρυξεν ἄκυρον τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου.

Τοιοῦτοτρόπως ἤρχισε τὸ σχίσμα μεταξὺ τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο ὀριστικὸν ἐφ' ὅσον τὰ πράγματα ἔμενον μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Τὸ ἐπόμενον ὅμως ἔτος 864 δύο Ἕλληνες μοναχοί, ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος, κατῴρθωσαν νὰ εἰσαγάγουν τὸν χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Βουλγάρους, πολλοὺς ἐκ τῶν ὁποίων ἐβάπτισαν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Βασίλεα Βόγοριν.

Ὁ Φώτιος τότε ἔστειλεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἱερεῖς διὰ νὰ κανονίσουν τὰ τῆς ἐκκλησίας τῶν Βουλγάρων σύμφωνα μὲ τὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πάπας ἔστειλε Δυτικοὺς ἱερεῖς, διὰ νὰ προσηλυτίσουν τοὺς Βουλγάρους εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ ἱερεῖς μάλιστα τοῦ Πάπα ἤρχισαν νὰ διδάσκουν ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Ἀλλὰ ἡ διδασκαλία αὕτη ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον δόγμα καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξεν ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς.

Ἔνεκα τούτου ὁ Φώτιος συνεκάλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντι-

νούπολιν Σύνοδον, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος ὅλοι οἱ Πατρι-
άρχαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ ὁποία ἀφώρισε τὸν Πάπαν καὶ ὅλους
τοὺς ὁμόφρονάς του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πάπας συνεκάλεσεν ἐπίσης ἀπὸ
τοὺς ἐπισκόπους τῆς δικαιοδοσίας του Σύνοδον, ἡ ὁποία ἀφώρισε
τὸν Φώτιον. Τοιοῦτοτρόπως ὀριστικῶς πλέον ἐπῆλθε τὸ σχῆμα
μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον
ἐξακολουθεῖ ἀκόμη, ἂν καὶ πολλάκις ἔγιναν προσπάθειαι νὰ ἐνωθῶν
αὐτὴ Ἐκκλησία.

Ἀργότερον κατὰ τὸ ἔτος 988 ἐξεχριστιανίσθησαν καὶ οἱ Ρῶσ-
σοι, πρῶτος δὲ ἠσπάσθη τὸν χριστιανισμόν ὁ ἡγεμὼν τῆς Ρωσίας
Βλαδίμηρος, ἐνυμφεύθη δὲ ἀμέσως τὴν εὐσεβεστάτην πριγκίπισσαν
τοῦ Βυζαντίου Ἄνναν.

31. Ἡ Ὀρθοπευτικὴ Μεταρρύθμισις εἰς τὴν Δύσιν.

Λούθηρος. Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων.

Ἀφοῦ ἀπεσπίασθη ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Ἀνατολι-
κὴν, δὲν ἔμεινεν ἐν τούτοις ἡνωμένη. Ἀνεφάνησαν ἀπὸ καιροῦ
εἰς καιρὸν νέαι αἰρέσεις καὶ ἔνεκα τούτου οἱ ὀπαδοὶ τῆς Δυτι-
κῆς Ἐκκλησίας ἀπεσπῶντο ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον
παρέλυνεν αὐτή, ὃ δὲ κλῆρος ἤρχισε νὰ παραδίδεται εἰς τὴν
διαφθοράν.

Οἱ Πάπαι ἔζων ζωὴν πολυδάπανον καὶ ἄσωτον καὶ διὰ νὰ
ἐπαρκοῦν εἰς τὰς μεγάλας αὐτῶν δαπάνας, ἐχρηματίζοντο διὰ
παντὸς εἶδους μέσων. Ἔδιδον ἐπὶ παραδείγματι τὰ λεγόμενα
συγχώροχάρτια καὶ ἐλάμβανον πολλὰ χρήματα, ἀπὸ ἐκείνους οἱ
ὁποῖοι ἤρχοντο νὰ ζητήσουν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν των.
Τοιοῦτοτρόπως οἱ χριστιανοὶ τῆς Δύσεως ἠδύναντο νὰ ἄσω-
τεύσουν καὶ νὰ ἁμαρτάνουν πάντοτε, ἀφοῦ ἐγνώριζον ὅτι τὴν
συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν των ἠδύναντο νὰ ἐξαγοράσουν μὲ
χρήματα.

Τὸ κακὸν τοῦτο ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον ἐπὶ τῆς ἐπο-
χῆς τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ δεκάτου κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα.
Τότε ἀνεφάνη ὁ Γερμανὸς Θεολόγος Μαρτίνος Λούθηρος, ἀνὴρ
μεγάλῃς μορφώσεως καὶ εὐσυνείδητος, ὃ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο
νὰ ἀνεχθῆ τὴν κατάστασιν αὐτὴν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν τοῦ
Δυτικοῦ κλήρου. Οὗτος συνέταξεν ἐν ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον
ἐτοιχοκόλλησεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τῆς Βιτεμβέργης, διὰ

νά αναγνωσθῆ ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τῆς πόλεως αὐτῆς. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀπετελεῖτο ἀπὸ 95 ἄρθρα, ἐκαυτηρίαζε τὴν ἀσωτίαν καὶ τὴν διαφθορὰν τοῦ κλήρου, τὴν αἰσχροκέρδειαν καὶ τὰ σαγγωροχάρτια, τὰ ὁποῖα ἔδιδον οἱ Πάπαι εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀντὶ χρημάτων. Ἔλεγεν ἐπίσης ὅτι ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν δὲν ἐξαγοράζεται μὲ χρήματα, ἀλλὰ μὲ εὐλικρινῆ μετάνοιαν.

Ὁ Πάπας Λέων ὁ δέκατος ὅταν ἐπληροφορήθη ταῦτα, ἔστειλεν ἔγγραφον (βούλαν) διὰ τοῦ ὁποῖου τὸν ἐκάλει νὰ ἀναιρέσῃ ὅλα ὅσα ἔγραψε καὶ ἐδίδαξε, ἄλλος ἦτο ἠναγκασμένος νὰ τὸν ἀφορίσῃ.

Ὁ Λουθήρος ὅμως, ὅχι μόνον δὲν ὑπήκουσεν ἀλλὰ ἔσχισε τὸ παπικὸν ἔγγραφον. Ὅταν δὲ ἐκλήθη ἀπὸ τὸ συνέδριον τῶν Γερμανῶν κληρικῶν καὶ ἡγεμόνων νὰ ἀναιρέσῃ ὅσα ἔγραψεν, ἠρνήθη νὰ κάμῃ τοῦτο καὶ εἶπε μετὰ θάρρους, ὅτι ἡ διδασκαλία του ἦτο σύμφωνος μὲ τὰ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ συνέδριον ἐκεῖνο, κατόπιν τῆς ἀπολογίας αὐτῆς τοῦ Λουθήρου, ἐσκέφθη νὰ λάβῃ αὐστηρὰ μέτρα, διὰ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

Ἄλλ' οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Λουθήρου, οἱ ὁποῖοι τότε ἦσαν πολλοί, διεμάρτυρήθησαν διὰ τὴν καταδίωξιν αὐτὴν καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν Διαμαρτυρόμενοι ἢ Προτεστάνται.

Τοιουτοτρόπως ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία διηρέθη. Ἀλλὰ οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν Διαμαρτυρομένων ἐξηκολούθηον καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1572 ἐφρονεύθησαν 40 χιλιάδες Διαμαρτυρομένων εἰς διάστημα ἑνὸς μηνός. Ἡ σφαγὴ αὕτη ἤρχισε τὴν νύκτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ἡ ὁποία ἔμεινε ἱστορική.

Ὑστερον ἀπὸ ὀλίγα ἔτη ἐτέθη τέρας εἰς τοὺς διωγμοὺς τῶν Διαμαρτυρομένων, ὅταν ἔγινεν ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις.

Αὕτη ἡ μεταρρυθμισις ἔγινεν εἰς τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τὸν Λουθήρον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἔγινε μία ἄλλη ἀπὸ τὸν Καλβῖνον, ἡ ὁποία ὠνομάσθη Καλβινισμός.

Ὁ Καλβινισμὸς ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τον Λουθηρανισμόν, ἀργότερον δὲ εἰσῆχθη οὗτος εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ Ἀγγλικανικὴ ὅμως Ἐκκλησία διετήρησε τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ἐνῶ ὁ Καλβινισμὸς καὶ ὁ Λουθηρανισμὸς τὸ κατήργησαν.

Ἡ Λουθηρανικὴ, ἡ Καλβινικὴ καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ εἶναι

αἱ τρεῖς σπουδαιότεραι Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλαι μικρότεραι.

32. Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Ἐο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ Προνόμια.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὴν ἀπόσπασίν της ἀπὸ τὴν Ἀνατολικήν, διηρέθη καὶ πάλιν, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω. Ἡ Ἀνατολικὴ ὅμως Ἐκκλησία ἔμεινε πάντοτε πιστὴ εἰς τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξιας καὶ παρέμεινε μία καὶ ἡ αὐτὴ, ὁμοιόμορφος καὶ ἀδιαίρετος. Οἱ Πατριάρχαι, ὅπως καὶ πρότερον εἶχον καὶ ἔχουν μέχρι σήμερον τὴν ἀνωτάτην ἐπίβλεψιν.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν ὅμως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Μωάμεθ παρ' ὅλην τὴν ἀπανθρωπίαν, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν εἰς τοὺς κατακτηθέντας Ἕλληνας, ἐσκέφθη νὰ περιποιηθῇ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀφήσῃ αὐτὴν ἄθικτον.

Ὁ Μωάμεθ διὰ νὰ περιποιηθῇ τοὺς Ἕλληνας, ἀνέδειξε Πατριάρχην αὐτῶν τὸν Γεώργιον Σχολάρχην, ἄνδρα μεγάλης καὶ ἑξαιρετικῆς μορφώσεως καὶ ἀρετῆς καὶ διὰ διατάγματος παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν ὠρισμένα προνόμια.

Μὲ τὰ προνόμια αὐτὰ ὁ Πατριάρχης ἀνεγνωρίζετο ὡς ἐθνάρχης τῶν Ἑλλήνων, δηλαδὴ ὡς ἐθνικὸς καὶ θρησκευτικὸς αὐτῶν ἀρχηγός. Ἀνελάμβανεν οὕτω τὴν προστασίαν τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, τὴν ὑπερτάτην διοίκησιν τοῦ κλήρου, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων. Οἱ ναοί, ἐκτὸς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι μετεβλήθησαν εἰς τζαμιά, ἔμειναν ἄθικτοι καὶ μόνον δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἰδρυθοῦν νέοι. Κανεὶς δὲ χριστιανὸς δὲν ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀποσπασθῇ διὰ τῆς βίας τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Οἱ Τοῦρκοι ὅμως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δὲν ἐσέβοντο τὰ προνόμια αὐτὰ καὶ τὰ κατεπάτουν. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἠναγκάσθησαν διὰ τῆς βίας νὰ ἀποσπασθοῦν τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Ὑπῆρξεν μάλιστα ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ μικρὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων ἠρπάζοντο ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀφοῦ ἐδιδάσκοντο τὸ Κοράνιον κατόπιν ἐγίνοντο Μουσουλμάνοι καὶ κατετάσσοντο εἰς τὰ τρομερὰ τάγματα τῶν Γενιτσάρων. Τοῦτο ἔπαυσε κατὰ τὸ ἔτος 1638.

Ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχει περὶ αὐτὸν Σύνοδον, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1860 ἐκ δώδεκα Μητροπολιτῶν. Οἱ Μητροπολίται οὗτοι ἐναλλάσσονται κατ' ἔτος καὶ ὁ Πατριάρχης μὲ αὐτοὺς ἀποφασίζει διὰ ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά ζητήματα. Ἐπίσης ἔχει ἰδρυθεῖ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν μικτὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἀποφασίζει καὶ διὰ ἐκκλησιαστικά καὶ πολιτικά συγχρόνως ζητήματα, ἤτοι διὰ γάμους, διαζύγια, κληρονομίας, διὰ τὴν παιδείαν κ.τ.λ.

33. Τὰ Μοναστήρια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Δουλείας.

Ὁ Μωάμεθ, ὅπως εἶδομεν, ἐσεβάσθη μὲν τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων κατεδίωξεν ὅμως τὰ ἑλληνικὰ γράμματα.

Παντοῦ ἐκλείσθησαν τὰ σχολεῖα τῶν Ἑλλήνων καὶ δὲν ἐπετρέπετο οἱ ἑλληνόπαιδες νὰ διδάσκονται τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ νὰ φοιτοῦν εἰς τὰ τουρκικὰ σχολεῖα, διὰ νὰ διδάσκωνται ἐκεῖ τὰ τουρκικὰ γράμματα.

Ἐὰν καμμία ἑλληνικὴ οἰκογένεια ἀνεκαλύπτετο ὅτι εἶχεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς διδάσκαλον τῶν παιδιῶν τῆς, ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἕλληνες ἦσαν καταδικασμένοι εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ εἰς τὸ σκότος.

Κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκινδύνευον νὰ ἐκλείψουν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, μεγάλην ὑπηρεσίαν προσέφερον τὰ Μοναστήρια. Τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων μετέβαινον κρυφίως καὶ πρὸ πάντων τὴν νύκτα εἰς τὰ μοναστήρια καὶ ἐκεῖ ἐδίδασκοντο ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τὴν γλῶσσάν των καὶ τὴν ἱστορίαν των. Εἶναι γνωστὸν καὶ τὸ ποίημα, τὸ ὁποῖον ἔλεγον τὰ παιδιά ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παρεκάλουν τὸ φεγγαράκι νὰ τοὺς φέγγῃ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ σχολεῖον :

Φεγγαράκι μου λαμπρό,
φέγγε μου νὰ περπατῶ,
νὰ πηγαίνω στὸ σχολεῖο,
νὰ μαθαίνω γράμματα,
γράμματα, σπουδάγματα,
τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα.

Τὰ μοναστήρια λοιπὸν ἀνεδείχθησαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σκληρᾶς δουλείας οἱ φύλακες τῆς ἐθνικῆς παιδείας καὶ τῆς θρησκείας καὶ διέδωσαν τὴν ἀθάνατον ἡμῶν γλῶσσαν καὶ τὴν ἱερὰν θρησκείαν τῶν πατέρων μας, μέχρις ὅτου ἐπετρόπη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ἡ ἴδρυσις Ἑλληνικῶν σχολείων.

Εἰς τὰ σχολεῖα αὐτά, τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη, ἐδίδαξαν οἱ ὀνομαστότεροι διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Οὗτοι μὲ τὴν πατριωτικὴν τῶν διδασκαλίαν ἐνέπνευσαν εἰς τοὺς ἑλληνόπαιδας τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἑλευθερίαν καὶ τὴν πατρίδα καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἑλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος.

Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν μεγάλην εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ Μοναστήρια καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔσωσαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι, ὅταν ἐκηρύχθη ἡ ἐπατάστασις κατὰ τὸ 1821, μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπαναστάτησαν οἱ κληρικοὶ καὶ ἀπέθανον ὑπὲρ τῆς ἑλευθερίας. Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἠλόγησε εἰς τὴν Μοῦνην τῆς Ἁγίας Λαύρας τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Ἀθανάσιος Διάκος ἐσουβλίσθη, ὁ Παπαφλέσας ἐφονεύθη καὶ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄ ἀπηγγονίσθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

24. Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας

τοῦ ἐλευθέρου Κράτους μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν του.

Γνωρίζομεν ἤδη ὁποῖα ἦτο ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ἀνέτειλεν ὅμως ἡ μεγάλη ἡμέρα διὰ τὸν ἑλληνισμόν, ἡ εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐξηγέρθη σύσσωμον ἐναντίον τῶν Τούρκων. Μετὰ ἑπταετῆ ἀγῶνα κατώρθωσε νὰ ἑλευθερώσῃ ἐν μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χώρας.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν λοιπὸν τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος, δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ Ἐκκλησία αὐτῆς νὰ διοικῆται ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐγένετο ἕως τότε,

Και τοῦτο, διότι οἱ διάφοροι Σουλτᾶνοι ἐπίεζον τὸν Πατριαρχὴν νὰ κάμῃ ὅτι συνέφερον εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς βᾶρος τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον συνῆλθεν εἰς τὸ Ναύπλιον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ πρώτη πρωτεύουσα τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, Σύνοδος ὅλων τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς. Ἡ Σύνοδος ἐκείνη ἀπεφάσισε καὶ ἐκήρυξε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτοκέφαλον διοικητικῶς.

Συμφώνως μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτήν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι ἠνωμένη μὲ τὴν ἴδιαν πίστιν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰς ἄλλας ὀρθοδόξους ἐκκλησίας, ἀλλὰ θὰ διοικεῖται μόνη τῆς Χάριν δὲ σεβασμοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπεφάσισε νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ Ἅγιον Μύρον. Τοῦτο γίνεται μέχρι σήμερον.

Τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἀνεγνώρισεν καὶ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ ἓν ἔγγραφον τὸ ὁποῖον λέγεται **Τόμος**.

35. Πῶς διοικεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Ὅταν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐχωρίσθη διοικητικῶς ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον, ἀπεφασίσθη νὰ διοικῆται ἀπο μίαν μόνιμον Σύνοδον. Ἡ Σύνοδος ἐκείνη ἀποτελεῖτο ἀπο τέσσαρας ἐπισκόπους τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος καὶ τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος ἦτο πρόεδρος αὐτῆς. Οἱ τέσσαρες αὐτοὶ ἐπίσκοποι ἐξελέγοντο κατ' ἔτος κατὰ τὴν σειρὰν τῆς χειροτονίας των.

Σήμερον ὅμως, μετὰ τὴν προσάρτησιν καὶ τῶν νέων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἀπο τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μόνιμος πρόεδρος αὐτῆς καὶ ἀπο δώδεκα ἐπισκόπους. Καὶ οἱ μὲν ἕξ ἐπίσκοποι λαμβάνουν ἀπο τοὺς ἐπισκόπους τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, οἱ δὲ ἄλλοι ἕξ ἀπο τοὺς ἐπισκόπους τῶν νέων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι προσηρτήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Σύνοδος αὕτη, ἡ ὁποία ἐδρεύει εἰς τὰς Ἀθήνας διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπιβλέπει τὸν κλῆρον καὶ τὰ Μοναστήρια καὶ φροντίζει νὰ ὑπερασπίζεται τὴν ὀρθόδοξον

πίστιν καὶ νὰ μορφώνη τὸν λαὸν θρησκευτικῶς μὲ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς Συνόδου ταύτης εἰς ἑκτάκτους περιστάσεις συγκαλεῖται καὶ ἡ λεγομένη Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη εἶναι μία μεγάλη Σύνοδος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἑλλάδος. Συγκαλεῖται δὲ αὕτη διὰ ζητήματα πολὺ σπουδαῖα, τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρουν ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὴν Πολιτείαν, διὰ τοῦτο τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας τὰς ἐκτελεῖ μὲ τὰ ὄργανά της ἡ Πολιτεία.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Πολιτεία ἔχει εἰς τὴν Σύνοδον ἓνα ἀντιπρόσωπόν της ὁ ὁποῖος παρακολουθεῖ ὅλας τὰς συνεδριάσεις τῆς Συνόδου καὶ λαμβάνει μέρος εἰς ὅλα τὰ διοικητικὰ ζητήματα, ὄχι ὅμως καὶ εἰς τὰ δογματικά. Ὁ ἀντιπρόσωπος οὗτος λέγεται Βασιλικὸς Ἐπίτροπος.

Ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος ὑπογράφει τὰς διοικητικὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου, καὶ τοιοῦτότρόπως αὗται θεωροῦνται καὶ ἀποφάσεις τῆς Πολιτείας καὶ ἐκτελοῦνται ἀπὸ αὐτήν.

36. Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ Βουλγαρικὸν σχίσμα.

Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν προσάρτησιν τῶν νέων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιορίσθη εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ νομοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ ἄλλοτε εἶχον ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλαι Ἐκκλησῖαι: Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Σερβίας, τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, διότι εἶχον ἀποτελέσει νέα κράτη ἀνεξάρτητα.

Ἡ Ἐκκλησία ὅμως τῆς Βουλγαρίας ἐκηρύχθη ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχισματικὴ, διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν:

Οἱ Βούλγαροι, ὅταν ἠλευθέρωθησαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀπετέλεσαν ἰδιαίτερον Κράτος, ἤθελον νὰ χειροτονοῦν εἰς τὰς πόλεις τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας ἰδικούς των ἐπισκόπους, ἐκεῖ δηλαδή ὅπου ὑπῆρχον Ἕλληνες ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι.

Ἀλλὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται ἀπὸ τοὺς κανόνας τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, διότι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν μόνον εἰς ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ὑπάρχη.

Οἱ Βούλγαροι ὅμως κατώρθωσαν νὰ λάβουν ἄδειαν ἀπὸ τὸν Σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ χειροτόνησαν ἰδικούς των ἐπισκόπους εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας, εἰς τὰς πόλεις δηλαδή ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀκόμη ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν. Ἰδρυσαν δὲ καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν Ἐξαρχίαν καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Ἐξαρχος, εἶχε τὴν ἐπίβλεψιν ὅλων τῶν Βουλγαρικῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ αὕτη δὲ ἦ ἀνεξάρτητος Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ διοίκησιν τοῦ Ἐξάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ συγκαλέσῃ Σύνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, Ἡ Σύνοδος ἐκείνη κατέκρινε τὴν ἐνέργειαν ἐκείνην τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκήρυξαν αὐτὴν σχισματικὴν.

Όταν ὁμως προσηγήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Δυτικῆς Θράκης, κατηργήθησαν αἱ Βουλγαρικαὶ ἐπισκοπαὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτάς.

37. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.

Όπως ἐμάθομεν, ἐκτὸς τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὁποῖον λέγεται Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑπάρχουν καὶ τὰ Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας. Ἀλλὰ καὶ τὰ τρία ἄλλα Πατριαρχεῖα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξησθῆναι, διότι πολλαὶ χῶραι εἰς τὰς ὁποίας εἶναι αὐτά, ἐπεσπίασθησαν ἀπὸ ἄλλους λαοὺς ἀλλόθρησκους καὶ κυρίως ἀπὸ τοὺς Μωαμεθανούς.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων περιλαμβάνει ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τῆς Παλαιστίνης, ὃ δὲ Πατριάρχης αὐτοῦ ἔχει Σύνοδον ἀπὸ ἐπισκόπους καὶ ἀρχιμανδρίτας καὶ προσφωνεῖται Μακαριώτατος. Ἔνεκα ὁμως τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀράβων καὶ κατόπιν τῶν Τούρκων, ἐξησθῆναι εἰς πολὺ μέγαν βαθμὸν.

Ἐπίσης καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας διὰ τοὺς ἰδίους λόγους παρήκμασε καὶ αὐτό. Πολλοὶ δὲ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ὑπήγοντο εἰς αὐτό, ἔγιναν Διαμαρτυρόμενοι καὶ Δυτικοί.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, κατόπιν ἀπὸ τοὺς Μαμελούκους καὶ τέλος ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἀπέμεινε μὲ πολὺ ὀλίγους χριστιανούς ὀρθοδόξους. Εἶχον ἀπομείνει μόνον περὶ τοὺς 60 ἕως 70 χιλιάδες ὀρθοδόξων.

Αἰτία τούτου ἦτο, διότι οἱ διάφοροι κατακτηταὶ ἦσαν Μωαμεθανοὶ καὶ ἐξηνάγκαζον διὰ τῆς βίας τοὺς χριστιανούς νὰ γίνωνται Μωαμεθανοί.

Ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας φέρει τὸν τίτλον τοῦ Πάπα καὶ προσφωνεῖται Μακαριώτατος.

38. Ἄλλοι Πατριάρχαι.

Μετὰ την ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὠνομάσθη Πατριάρχης καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Μόσχας τῆς Ρωσσίας.

Μετὰ δὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1914-1918 ὠνομάσθησαν καὶ ἀνεγνωρίσθησαν ἀκόμη δύο νέοι Πατριάρχαι, ὁ Πατριάρχης τῆς Ρουμανίας καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Σερβίας.

Ὅστε σήμερον ἔχομεν ἐπὶ Πατριάρχας τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοὺς ἑξῆς: Τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Ρωσσίας.

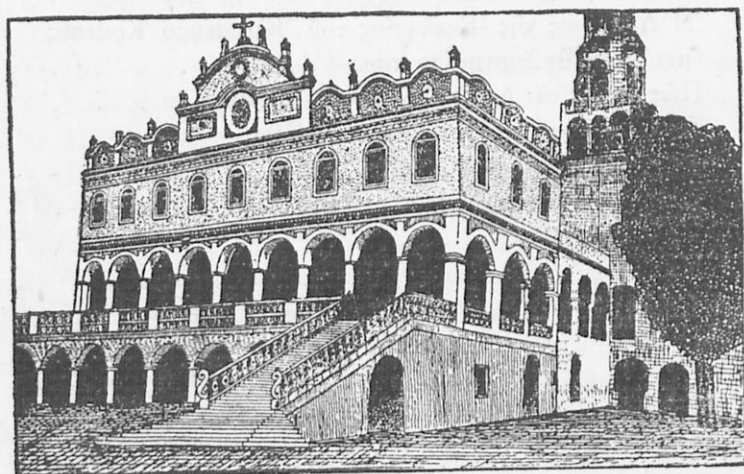

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
1. Ἡ Πεντηκοστή	3
2. Ἡ Πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ὁ Βίος τῶν πρώτων χριστιανῶν. Ἐκλογή Διακόνων. Ὁ Πρῶτος Μάρτυς Στέφανος. Ὁ Φίλιππος	4
3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	5
4. Ὁ Παῦλος εἰς Συρίαν, Μιζράν Ἀσίαν καὶ Κύπρον. Ἴδρυσις Ἐκκλησιῶν	6
5. Ὁ Παῦλος εἰς Φιλίππους, Θεσσαλονίκην καὶ Βέροιαν .	6
6. Ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας.	7
7. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον	8
8. Ὁ Παῦλος εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Ρώμην. Θάνατος τοῦ Παύλου	8
9. Ὁ Ἀπόστολος Ἡέτρος	9
10. Ὁ Ἀπόστομος Ἀνδρέας.	10
11. Ὁ Εὐάγγελιστὴς Λουκᾶς.	10
12. Οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι	11
13. Ὁργάνωσις καὶ κυβέρνησις τῶν πρώτων Ἐκκλησιῶν .	12
14. Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι.	12
15. Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν	13
16. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος	14
17. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος.	15
18. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος	15
19. Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος . .	16
20. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος	17
21. Ὁ Ἰουλιανὸς πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ. . . .	18
22. Ὁ Μέγας Βασίλειος	19
23. Γρηγόριος ὁ Νανζιανζηνὸς	20
24. Θεοδόσιος ὁ Α΄.	21
25. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος	21
26. Ἰουστινιανός. Κτίσις τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας. .	22

	Σελίς
27. Ὁ Ἡράκλειος - Ἀκάθιστος Ὑμνος	23
28. Ὁ Μοναχικὸς Βίος - Οἱ Ἀσκηταὶ - Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος	24
29. Εἰκονομάχοι. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας	25
30. Ὁ Φῶτιος. Αἱ ἀξιώσεις τῶν Παπῶν καὶ τὸ Σχῆμα	26
31. Ἡ Θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις εἰς τὴν Δύσιν. Λούθηρος. Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων	28
32. Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ Προνόμια	30
33. Τὰ Μοναστήρια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Δουλείας.	31
34. Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἐλευθέρου Κράτους μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν του.	32
35. Πῶς διοικεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος	33
36. Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ Βουλγαρικὸν σχῆμα	35
37. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	36
38. Ἄλλοι Πατριάρχαι	37

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΤΑΦΩΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ :

- Ευγενίας Παλαιολόγου Τὸ Βιβλίό μου
"Αναγνωστικό γιὰ τὴν Πρώτη τάξη Μέρους Β' Β' Ἐκδοσις
- Φιλίππου Ἐμμανουὴλ Τὰ Ἑλληνόπουλα τῆς Αἰγύπτου
"Αναγνωστικό Δευτέρας τάξης Β' Ἐκδοσις
- Μ. Χατζηπέτρου - Γ. Τζαμτζῆ Ἡ Χαρὰ τῶν παιδιῶν
"Αναγνωστικό Τρίτης Δημοτικοῦ
- Κ. Παπαγεωργίου - Β. Γαλάνη Ἐργασία καὶ Χαρὰ
"Αναγνωστικό Τετάρτης Δημοτικοῦ
- Φιλίππου Ἐμμανουὴλ Ἐκδοστικὸν Ε'. Δημοτικὸν
(καθαρευούσης) Β' Ἐκδοσις
- Γρηγορίου Πετρώνδα Ἐκδοστικὸν ΣΤ'. τάξεως
(καθαρευούσης)

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ :

- Κωνστ. Παπαγεωργίου Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης
Διὰ τὴν Ε' καὶ ΣΤ' τάξιν
- Γ. Τζαμτζῆ Γραμματικὴ
Γιὰ τὴν Γ' καὶ Δ' Τάξιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων
- Κ. Παπαγεωργίου, Στ. Παχωποῦ, Μ. Χατζηπέτρου
Συλλογὴ Προβλημάτων Ἀριθμητικῆς καὶ Γεωμετρίας
Διὰ τὴν Πέμπτην τάξιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Δημοτικῶν Σχολείων
- Κ. Παπαγεωργίου, Στ. Παχωποῦ, Μ. Χατζηπέτρου
Συλλογὴ Προβλημάτων Ἀριθμητικῆς καὶ Γεωμετρίας
Διὰ τὴν Ἑκτην τάξιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Δημοτικῶν Σχολείων
- Στεφ. Παχωποῦ, Μιχ. Χατζηπέτρου
Συλλογὴ Ἀριθμητικῶν Προβλημάτων
Διὰ τὴν Τετάρτην τάξιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Δημοτικῶν Σχολείων
- Στεφ. Παχωποῦ, Μιχ. Χατζηπέτρου
Συλλογὴ Ἀριθμητικῶν Προβλημάτων
Διὰ τὴν Τρίτην τάξιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Δημοτικῶν Σχολείων
- Φ. Ἀσαργιώτη Παλαιὰ Διαθήκη Γ'. Τάξεως
» Καινὴ Διαθήκη Δ'. Τάξεως
» Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Ε'. Τάξεως
» Κατήχησις καὶ Λειτουργικὴ ΣΤ'. Τάξεως
» Θεοὶ καὶ Ἥρωες Ἱστορία Γ'. Τάξεως
- Γρηγορίου Κινδυλίδου Ἱστορία τῆς Ἀρχ. Ἑλλάδος Δ'. Τάξεως
» Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος Γ' καὶ Δ'. Τάξ.
- Α. Γιανναρᾶ, Ν. Παπαστεφάνου Ἀνθρωπολογία καὶ Ὑγιεινὴ
Διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τῶν Δημ. Σχολείων
- Α. Γιανναρᾶ, Ν. Παπαστεφάνου Φυσικὴ Πειραματικὴ καὶ Χημεία
Διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τῶν Δημ. Σχολείων